

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΝΟΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ε.Βασιλάκου
Βιβλιοθήκη Τράπεζας Ελλάδος

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ένας από τους βασικούς εκφραστές του δημοκρατικού πολιτεύματος, τα τελευταία χρόνια συγκεντρώνει το ιδιαίτερο ενδιαφέρον λαού και πολιτικών παραγόντων. Όμως ποιά είναι η Τοπική Αυτοδιοίκηση στη χώρα μας, στη χώρα που πρώτη γέννησε το θεσμό και τί γνωρίζουμε γιαυτή σήμερα;

Από τον "δήμο" του Κλεισθένη και του "Περικλή", στις κοινότητες της ρωμαϊκής & βυζαντινής περιόδου, τα σαντζάκια και τον "κοτσαμπασηδισμό" της Τουρκοκρατίας, η Τοπική Αυτοδιοίκηση γίνεται θεσμός του ελεύθερου ελληνικού κράτους και καθιερώνεται για πρώτη φορά συνταγματικά με το Σύνταγμα 1864. Από τότε προχωράει με βήματα χελώνας στην εξασφάλιση κάποιων γενικών αρμοδιοτήτων που ορίζονται από τον νομοθέτη ως "τοπικά υποθέσεις", για μεγάλα χρονικά διαστήματα αποτελεμάτωναται με μόνο φωτεινό διάλειμμα την οργάνωσή της στον αγώνα κατά του κατακτητή στη διάρκεια της κατοχής (1941-44) και τέλος ενταφιάζεται σε εποχές ανωμάλων πολιτικών συνθηκών (δικτατορία Μεταξά, 21η Απριλίου).

Μετά την μεταπολίτευση του 1974 η Τοπική Αυτοδιοίκηση παίρνει τη θέση που της αρμόζει μέσα στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, γιατί έχει πια γίνει συνείδησή στον σύγχρονο άνθρωπο ότι αυτή είναι η ρίζα, η βάση για την ύπαρξη ενός πραγματικά δημοκρατικού κράτους. Σήμερα μάλιστα καλείται, πέρα από τα συνηθισμένα μέχρι τώρα καθήκοντά της, να παίξει πρωτεύοντα ρόλο σε όλους σχεδόν τους σημαντικούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Έτσι πέρα από την καθαριότητα, την άσκηση στοιχειώδους κοινωνικής πρόνοιας, την εκτέλεση κάποιων δημοτικών και κοινοτικών έργων και την συγκέντρωση των περιουσιακών προσόδων της (φόροι, τέλη, δικαιώματα, εισφορές) η Τοπική Αυτοδιοίκηση με τον δυναμισμό που την διακρίνει, αγκαλιάζει συνεχώς και νέους τομείς δραστηριότητας.

Αναφέρονται ενδεικτικά μερικές από τις δραστηριότητες, για να σχηματιστεί μια πλήρης εικόνα.

1. Δημοτικά ή κοινοτικά έργα (ύδρευση, αποχέτευση, οδοποιΐα κλπ.)
2. Χάραξη πολεοδομικής και χωροταξικής πολιτικής.
3. Επιχειρηματική δραστηριότητα (δημοτικές ή κοινοτικές επιχειρήσεις "πάσης φύσεως").
4. Κοινωνική πρόνοια (παιδικόι σταθμοί, κατασκηνώσεις, κέντρα ανοικτής προστασίας ηλικιωμένων, συνεργεία προληπτικής ιατρικής κ.ά.).

5. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες (συμμετοχή σε όργανα χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής όπως το ΕΣΑΠ, παροχή εξωσχολικής παιδείας μέσα από τις λαϊκές βιβλιοθήκες, και τα ελεύθερα μαθήματα διαφόρων ειδικοτήτων (πλέξιμο, κέντημα, μπατίκ), λειτουργία ελεύθερων ανοικτών πανεπιστημίων για την "δια βίου" εκπαίδευση των πολιτών).
6. Πολιτιστικές δραστηριότητες (εκθέσεις ζωγραφικής, διαλέξεις, θεατρικές παραστάσεις, προβολές ταινιών, συναυλίες κλπ.).
7. Ψυχαγωγικές δραστηριότητες (αθλητισμός, διοργάνωση γιορτών κλπ.).

Για την εκτέλεση όλων των παραπάνω δραστηριοτήτων απαιτούνται αφ' ενός ενημέρωση και αφ' ετέρου καλά οργανωμένες Υπηρεσίες. Κάτω από τις σημερινές όμως συνθήκες διερωτάται κανείς πως μπορούν όλα αυτά τα προγράμματα και οι εξαγγελίες να πάρουν σάρκα και οστά με δημοτικούς ή κοινοτικούς άρχοντες χωρίς σωστή ενημέρωση, δημοτικές Υπηρεσίες με ανειδίκευτο συνήθως προσωπικό και με ανεπαρκή έως ανύπαρκτο εξοπλισμό.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μετά από ύπωση εκατό και παραπάνω χρόνων ξαναγεννιέται. Ξαναγεννιέται όμως, χωρίς να έχει παρακολουθήσει την εν τω μεταξύ εξέλιξη των πραγμάτων, αφού δεν της το επέτρεπαν οι συνθήκες, μέσα σε νέα πλαίσια, σε διαφορετικές κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες και σε εποχές που κυρίαρχο ρόλο παίζει η τεχνικοεπιστημονική επανάσταση.

Πως είναι δυνατό να ανταποκριθεί στους πολλαπλούς ρόλους που καλείται να παίξει, στα μηνύματα των καιρών, πως θα βοηθηθεί στο πολύπλευρο έργο της, χωρίς υποδομή, χωρίς να έχει πίσω της την απαραίτητη εμπειρία, την επαρκή γνώση; Είναι φανερό ότι δεν μπορεί να οργανώσει δημοτικές επιχειρήσεις, να χαράξει πολεοδομική πολιτική, να κάνει πολιτιστική ανάπτυξη, όταν όλες αυτού του είδους οι δραστηριότητες απαιτούν τεχνικές και επιστημονικές γνώσεις και οι γνώσεις αυτές λείπουν.

Συμβολή στα παραπάνω είναι οι παρατηρήσεις που σας μεταφέρω εδώ, παρατηρήσεις που απορρέουν από την επτάχρονη εμπειρία μου ως βιβλιοθηκάριος στη Βιβλιοθήκη του Δήμου Αθηναίων.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σαν επιστημονικός τομέας μελέτης και έρευνας, έχει ελάχιστα μέχρι σήμερα διερευνηθεί. Μετριούνται στα δάκτυλα οι επιστήμονες εκείνοι που μελετούν την μορφή αυτή διοίκησης σε όλες της τις διαστάσεις, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές, νομοθετικές, πολιτιστικές κλπ. Και αυτό φαίνεται από τον αριθμό των μελετών που έχουν κυκλοφορήσει την τελευταία δεκαετία, που δεν ξεπερνάει τις πε-

νήντα (50) συμπεριλαμβανομένων και των μεταφράσεων ξένων έργων, παραγωγή πολύ λειψή, εάν συγκριθεί με τον αντίστοιχο αριθμό εκδόσεων για τις πολιτικές επιστήμες και την δημόσια διοίκηση της ίδιας χρονικής περιόδου.

Ακόμα και τα Πανεπιστήμιά μας δεν είχαν μέχρι σήμερα εντάξει στα προγράμματα σπουδών τους την ιδιαίτερη μελέτη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αντίθετα από ότι συμβαίνει σε ξένες χώρες που σέβονται και υιοθετούν τον ρόλο του θεσμού αυτού (π.χ. Αγγλία, Γαλλία). Ήδη όμως αρχίζει να περιλαμβάνεται στους τομείς έρευνας μερικών Α.Ε.Ι. (Πάντειος, Νομική Σχολή Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης) και να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον νέων επιστημόνων και φωτισμένων στελεχών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Επί πλέον δεν έχει συγκεντρωθεί η σχετική βιβλιογραφία. Οι μόνες μέχρι στιγμής προσπάθειες βιβλιογραφικής προσέγγισης είναι αυτή του Κώστα Παντελόγλου, τ.δημοτικού συμβούλου του Δήμου Αθηναίων που έχει κυκλοφορήσει τον α' τόμο βιβλιογραφίας για τους Δημοτικούς και Κοινοτικούς Κώδικες της Ελλάδας από 1833-1983 και η βιβλιογραφία για την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε συσχέτισμό με θέματα πολεοδομίας, χωροταξίας και περιβάλλοντος που παρουσίασε τον Σεπτέμβριο του 1982 το Γραφείο Τεκμηρίωσης του Τ.Ε.Ε. Αντίθετα από πρόσφατη συλλογή βιβλιογραφικού υλικού μόνο στο Ρ.Α.Ι.Σ. (Public Affairs Information Service) και στο Index of Economic Articles εντοπίστηκαν εκατοντάδες τεκμηριωμένα άρθρα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Κάτω από τις σημερινές συνθήκες για την υποβοήθηση του έργου της Τ.Α. και την ανάπτυξη του θεσμού στη χώρα μας, επιβάλλεται η ίδρυση ενός κέντρου πληροφόρησης ειδικευμένου στα θέματα που την αφορούν, μάλιστα το ταχύτερο δυνατό γιατί κάθε απώλεια χρόνου στοιχίζει ακριβά αν σκεφτεί κανείς πόσα προγράμματα μένουν ημιτελή από λαθεμένο σχεδιασμό.

Το Κέντρο Πληροφόρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΚΕ.Π.Τ.Α.) θα έχει:

1. Φυσικό του χώρο: Την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ) που εδρεύει στην Αθήνα, με δυνατότητα αργότερα δημιουργίας ενός δεύτερου τέτοιου κέντρου στη Θεσσαλονίκη. Σε περίπτωση που η πρώτη για διάφορους λόγους δεν μπορέσει να οργανώσει, ο Δήμος Αθηναίων, ο πρώτος Δήμος της χώρας, πρέπει να αναλάβει την πρωτοβουλία αυτή.

2. Χρήστες του: Όλους τους δήμους και τις κοινότητες της χώρας που θα έχουν απ'ευθείας τηλεπικοινωνιακή σύνδεση με το Κέντρο, είτε παρουσιάζονται ως Ν.Π.Δ.Δ., είτε ως απλά άτομα (αιρετά και μη στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δημοτικοί και κοινοτικοί υπάλληλοι όλων των βαθμίδων και όλων των ειδικοτήτων, ειδικοί σε θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης).
3. Σκοπό του: την παροχή κάθε μορφής πληροφόρησης προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση κι'από αυτή. Π.χ. από τους διαφόρους τύπους απορριμματοφόρων οχημάτων που κυκλοφορούν στο εμπόριο και τις αντίστοιχες τιμές τους, μέχρι ποια θέματα πρέπει να συζητηθούν σε μια σχολή γονέων, ή από τις διάφορες μεθόδους καθαρισμού λυμάτων που εφαρμόζονται διεθνώς μέχρι τις προϋποθέσεις για το στήσιμο μιας μικρής κοινοτικής επιχείρησης κ.ο.κ.
4. Στόχο του: να κάνει φανερή την ύπαρξη πληροφοριών σ'αυτούς που έχουν ανάγκη αλλά που δεν γνωρίζουν την ύπαρξή τους γιατί δεν έχουν τον χρόνο ή τα μέσα για να τις εντοπίσουν. Ενδεικτικά αναφέρω ότι πολλές κεντρικές βιβλιοθήκες της Μεγάλης Βρεταννίας εκδίδουν τακτικά ενημερωτικά δελτία που απευθύνονται σε στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αιρετά και μή για ό,τι καινούργιο συμβαίνει στο χώρο της. Η επιτυχία των σκοπών και των στόχων του θα επιτευχθεί με την συγκέντρωση.
- α) όλης της ελληνικής και ξένης σχετικής βιβλιογραφίας, ανύπαρκτης μέχρι σήμερα στη χώρα μας.
- β) όλων των στοιχείων από την ελληνική εμπειρία έτσι όπως αυτή έχει πάρει σάρκα και οστά σε διάφορους δήμους και κοινότητες της χώρας, σε οποιαδήποτε μορφή: βιβλία, περιοδικά (πολλοί δήμοι εκδίδουν περιοδικά που κανένας δεν γνωρίζει), ενημερωτικά φυλλάδια, στατιστικοί πίνακες, εισηγήσεις δημοτικών υπηρεσιών, πρακτικά δημοτικών συμβουλίων, συνοικιακών συμβουλίων, προγράμματα, επίσημες εκθέσεις, χάρτες, φωτογραφίες, αρχιτεκτόνικά σχέδια κλπ.
5. Συνεργασία: με διεθνείς αντίστοιχες Ενώσεις Δήμων με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών.
6. Τμήματα: εξειδικευμένα για τις αντίστοιχες δραστηριότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τα τμήματα αυτά θα είναι
- α) το τεχνικό (δημοτικά έργα, χωροταξία, πολεοδομία)
- β) το νομικό-οικονομικό (νομοθεσία-επιχειρήσεις)

- γ) το τμήμα κοινωνικής πρόνοιας
- δ) το τμήμα για την εκπαίδευση και
- ε) το πολιτιστικό-ψυχαγωγικό τμήμα

Το ΚΕ.Π.Τ.Α. όταν οργανωθεί σωστά, θα μπορέσει να λειτουργεί παράλληλα και σαν βιβλιοθήκη προσφέροντας το υλικό του για μελέτη σε φοιτητές, επιστήμονες, δημοσιογράφους και σε κάθε ενδιαφερόμενο. Θέλω να πιστεύω ότι μια τέτοια πρόταση θα βρει ένθερμους υποστηρικτές, γιατί σήμερα παρά ποτέ όλοι αναγνωρίζουμε την αναγκαιότητα της σωστής πληροφόρησης που αποτελεί την υποδομή για την εκτέλεση κάθε έργου. Η ενίσχυση της παραγωγικότητας και η ορθολογιστικότερη οργάνωση είναι άλλωστε από τα μεγάλα αιτήματα της εποχής μας που μπορούν να επιλυθούν με τη βοήθεια της πληροφόρησης. Είναι γεγονός ότι δύο δρόμοι ανοίγονται αυτή τη στιγμή για την Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ή αποδέχεται την πληροφόρηση και ανεξάρτητη πια, προχωράει στην εμπέδωση της δημοκρατίας ή αρνείται την συμβολή της και μοιραία οδηγείται σε παρακμή. Και ας μη ξεχνάμε ότι στη δεύτερη περίπτωση ελοχεύει πάντα ο κίνδυνος υπαγωγής της σε εξαρτημένα κέντρα εξουσίας με αποτέλεσμα την πλήρη αποδυνάμωσή της.

Βιβλιογραφία: Συνέντευξη του Π.Α. Παπαγαρυφάλλου για την Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Β' πρόγραμμα της ΕΡΤ (Περ. Τοπική Αυτοδιοίκηση, χρόνος 5ος, τεύχος 5^ο, Σεπ-Οκτ. 1982 σ.4-11)

2. Atherton, Pauline: Handbook for information systems and services. Paris, Unesco, 1977.